

**Luokanopettajaopiskelijoiden tunneäly ja sen kehitys
ensimmäisen opintovuoden aikana**
Jaakko Örmälä

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2023
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Örmälä, Jaakko. 2023. Opettajaopiskelijoiden tunneäly ja sen kehitys ensimmäisen opintovuoden aikana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 31 sivua.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkittiin opettajaksi opiskelevien tunneälyä ja sitä, kehittykö se heidän ensimmäisen opintovuotensa aikana.

Kyselylomakeaineisto on kerätty luokanopettajaopiskelijoilta ensimmäisen opintovuoden syksyllä (2021) ja keväällä (2022). Tutkimuksessa käytettiin SREIS (Self Rated Emotional Intelligence Scale) kyselyä, jolla opiskelijat (N = 63) itsearvioivat tunteiden havaitsemisen, tunteiden hyödyntämisen, tunteiden ymmärtämisen ja tunteiden säätelyn taitoja. SREIS-mittarin alaskaalat mittaavat yksilön kykyä: havaita toisten kokemia tunteita, ymmärtää miksi tunteita koetaan, hyödyntää tunteita omassa ja muiden toiminnassa, sekä säädellä omia ja muiden tunteita. Tuloksista selvitettiin, tapahtuuko tunneälyssä, tai sen osa-alueissa, muutosta opiskelijoiden ensimmäisen lukuvuoden aikana.

Tunneälyä tutkittiin tarkastelemalla aineistosta saatuja tilastollisia tunnuslukuja. Tunneällyn muutoksien selvittämiseen käytettiin Wilcoxonin merkittyjen järjestyslukujen testiä. Kävi ilmi, että opiskelijat arvioivat sekä tunneällynsä tason kokonaisuutena että sen osa-alueet melko korkeiksi. Asteikolla 1–5 tunneälyä kokonaisuutena kuvaavan summamuuttujan keskiarvo koko aineistossa oli lukuvuoden alussa syksyllä 3.64 (keskihajonta = .48) ja saman lukuvuoden keväällä 3.69 (keskihajonta = .53). Korkeimmaksi opiskelijat arvioivat tunteiden havaitsemisen tason ensimmäisen opiskeluvuoden syksyllä (ka = 4.11, kh = .68) ja ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä (ka = 4.16, kh = .77). Opiskelijoiden tunneälyä mittaavassa kokonaispistemäärässä tai tunneällyn osa-alueissa tunteiden ymmärtäminen, tunteiden havaitseminen ja tunteiden hyödyntäminen, ei tapahtunut muutoksia. Sen sijaan osa-alue, tunteiden säätely, kasvoi ensimmäisen opintovuoden aikana tilastollisesti merkitsevästi ($Z=2.673$, $p = 0.008$).

Asiasanat: tunneäly, opettajankoulutus, SREIS

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
2 TUNNEÄLYN KÄSITE	5
2.1 Piirrepohjainen lähestyminen tunneälyyn.....	5
2.2 Kykypohjainen lähestyminen tunneälyyn.....	6
2.2.1 Tunteiden havaitseminen.....	7
2.2.2 Tunteiden hyödyntäminen	8
2.2.3 Tunteiden ymmärtäminen	9
2.2.4 Tunteiden säätely.....	9
3 TUNNEÄLY OPETTAJAN TYÖSSÄ	10
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	12
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
5.1 Tutkimusaineisto	13
5.2 Tutkimusaineiston keruu	14
5.3 Aineiston analyysi.....	15
5.4 Eettiset ratkaisut.....	15
6 TULOKSET	17
6.1 Luokanopettaja opiskelijoiden tunneälyn taso.....	17
6.2 Opettajaopiskelijoiden tunneälyn kehitys opintojen aikana	18
7 POHDINTA	20
LÄHTEET	22
LIITTEET	26

1 JOHDANTO

Tunneäly kiinnostaa ja puhuttaa niin tiedeyhteisöissä ja arkikielessäkin. Ihmiset jakavat toisiaan tunneälykkäisiin ja vähemmän tunneälykkäisiin. Uudet näkökulmat yritysmaailmassakin kohdistuvat yhä enemmän ihmisen kykyyn tulla toimeen muiden ihmisten kanssa. Tunneäly puhututtaa ja on pinnalla, jättäen klassisen älykkyydosamäärän varjoonsa arkipäiväisessä keskustelussa. (Goleman 2012.) Tunneäly tunnustetaan käsitteeksi, mutta mitä tunneälyyn todella kuuluu? Tunneäly terminä on edelleen verrattain uusi käsite ja sen määrittely ei ole yksiselitteistä.

Tunneäly käsitteenä on Salavoyin ja Mayerin kehittämä 1990-luvulla. Tätä ennen termi esiintyi vain satunnaisesti kirjallisuudessa. Muutama vuosi käsitteen luomisesta, vuonna 1995, Goleman vahvisti tunneällyn ihmisten ja tiedeyhteisön huulille julkaistuaan tunnetuksi nousseen kirjan *Tunneäly - lahjakkuuden koko kuva*. Käsitteestä tuli niin suosittu, että Time-lehti julkaisikin numeron vuonna 1995, kysyen kannessaan "Whats Your EQ?" (Emotional quotient, "tunneälykkyydosamäärä"). Tunneäly terminä tuli hyvin käytetyksi, vaikkakin sen tieteellinen määrittely arkikielessä jäi epäselväksi yleisessä diskurssissa (Mayer ja ym., 2011).

Tämän Pro Gradu -tutkielman tarkoitus on tarkastella luokanopettajaopiskelijoiden tunneälyä ja tuoda uutta tietoa siitä kehittykö opettajaopiskelijoiden tunneäly opettajaopintojen alkuvaiheen aikana.

2 TUNNEÄLYN KÄSITE

Tunneäly käsitteenä on ollut olemassa jo kolmekymmentä vuotta, ja tunneäly tunnustetaan yhä laajemmin tiedeyhteisössä. Tunneälytutkimuksesta on tullut laaja tutkimuksen aihe ja sitä on yritetty jaotella erilaisten kattomallien alle, joista kahta tärkeintä: piirreperohjaista ja kykypohjaista, kuvaan seuraavaksi (Mayer, Salovey, & Caruso 2000; Petrides & Furnham, 2001).

Kykypohjaiset mallit tarkastelevat tunneälyä siten, että tunneäly nähdään olevan yhteydessä muihin älykkyyden osa-alueisiin ja mentaalisiin taitoihin. Sen sijaan piirreperohjaiset mallit kategorisoivat tunneälyn olevan liitoksissa yksilön luonteenpiirteisiin ja eri taitoihin (Brackett & Mayer, 2003; Tett, Fox, & Wang, 2005). Goleman (1995) väittää tunneälyn ennustavan paremmin yksilön menestymistä elämässä kuin älykkyydosamäärän. Nämä väitteet ovat osin kumottuja, mutta uudemmat tutkimukset ennustavat tunneälyn liittyvän pärjäämiseen sosi-aalisissa tilanteissa, koulussa, töissä. Joidenkin tutkimusten mukaan tunneäly on yhteydessä myös terveyteen. (Brackett, Rivers, & Salovey, 2011.) Teoriaa tunneälyn ympärille on kehitetty runsaasti. Spielbergerin (2004) mukaan on olemassa kolme merkittävää tunneälyn mallia, joiden alle eri teorit asettuvat: Salovey-Mayerin, Golemanin, ja Bar-Onin mallit.

Seuraavissa luvuissa käsittelen kykypohjaisen ja piirreperohjaisen lähestymistavan eroavaisuuksia. Perehdyn tarkemmin kykypohjaiseen lähestymistapaan, sillä tutkimuksessa käytetty SREIS-mittaristo (LIITE 1) on rakennettu kykypohjaiseen mallin pohjalta.

2.1 Piirreperohjainen lähestyminen tunneälyyn

Piirreteoreettiselle mallille on useita määritelmiä ja se onkin paljon laiveampi määritelmältään kuin kykypohjaiset mallit. Piirreteoreettiseen teoriaan pohjautuvia malleja kutsutaan joskus englannin kielen termillä *mixed model*, koska niissä yhdistellään luonteenpiirteiden ja eri taitojen yhteyttä tunneälyyn (Kanesan & Fausan, 2019).

Piirreteoreettisen mallin tunnetuimpia mittareita ovat Bar-On- ja TEIQue -mittarit, jotka mittaavat tunneälyä sarjana erilaisia tunne- ja sosiaalisia kompetensseja, jotka ovat liitoksissa toinen toisiinsa. Ne vaikuttavat yksilön kykyyn tulla toimeen älyllisissä tilanteissa (Bharwaney, Bar-On, & MacKinlay, 2011; Petrides, 2009; Kanesan & Fausan, 2019). Golemanin malli puolestaan tarkastelee tunneälyn suhdetta yksilön työn tuloksiin tai suoritukseen. Goleman lähti kehittämään omaa lähestymistapaansa tunneälyyn syventymällä Mayer-Saloveyn teoriaan. Goleman jakoi tunneälyn viiteen eri osa-alueeseen: omien tunteiden tiedostaminen, tunteiden hallitseminen, motivaation löytäminen, muiden tunteiden havaitseminen ja ihmissuhteiden hoito (suom. kään. Virtanen, 2013).

Tunneälyn tarkastelemiseen on kehitetty useita teorioita. Vaikkakin tulkinnat aiheeseen ovat eriäviä, ne pitkälti jakavat yhteisen määritelmän: tunneäly nähdään kyvyksi tunnistaa tunteita ja hallita niitä itsessä ja muissa.

Piirrepohjaisen mallin heikkouksiin voidaan lukea itsearviointiin perustuva mittaaminen. Yksilöllä ei välttämättä ole realistista kuvaa omista tunnetaidoistaan. Tämä voi aiheuttaa vääristymää molempiin suuntiin, esimerkiksi siihen, että yksilö joko ali- tai yliarvioi taitonsa todellisuutta huonommiksi tai paremmiksi. (Grubb III & McDaniel, 2007; Roberts, Zeidner, & Matthews, 2007.) Itsearviointiin perustuvaa mittaristoa voidaan pitää silloin perusteltuna valintana, kun tutkittava joukko on valmiiksi harjaantunut itsereflektoinnissa (Virtanen 2013). Tämän tutkielman aineistossa käytetyt henkilöt eivät ole vielä harjaantuneita itsereflektoinnissa työelämässä, mutta opettajaopinnot kannustavat ja sisältävät paljon tehtäviä, joissa harjoitellaan omaa toimintaa koskevaa reflektointia opintojen alusta lähtien.

2.2 Kykypohjainen lähestyminen tunneälyyn

Kykypohjainen malli pohjautuu Mayerin ja Saloveyn (1997) kehittämään teoriaan, jonka mukaan tunneäly on joukko erilaisia taitoja, joita hyödyntämällä yk-

silö tulee toimeen tunteita sisältävissä tilanteissa. Mayer ja Salovey nimeävät seuraavat taidot osaksi tunneälyä: tunteiden havaitseminen, tunteiden ymmärtäminen, tunteiden hyödyntäminen ja tunteiden säätely. (Mayer & Salovey, 1997.)

Brackett ja kumppanit (2006) esittivät tutkimuksessaan, että tunneäly koostuu erilaisista taidoista, jotka voidaan jakaa neljään pääkategoriaan. Tässä hierarkkisessa rakenteessa nämä luokat ovat: tunteiden havaitseminen, tunteiden käyttö, tunteiden ymmärtäminen ja tunteiden säätely. (Brackett ym., 2006.) Brackett ym. (2006) ja Mayer & Salovey (1997) määrittelevät kategoriat seuraavalla tavalla:

Tunteiden havaitsemisella tarkoitetaan kykyä tunnistaa kasvojen ilmeet ja liittää ne oikeisiin tunnetiloihin. Tämä taito kehittyy jo varhaislapsuudessa, kun lapsi oppii yhdistämään vanhempien ilmeitä eri tunnetiloihin. Lasten kasvaessa he oppivat myös tulkitsemaan hienovaraisempia vihjeitä kehonkielessä, kuten erottamaan tekaistun hymyn ja aidon hymyn toisistaan.

Tunteiden hyödyntäminen puolestaan liittyy tunteiden käyttämiseen ajattelun tukena. Tätä kykyä voi soveltaa esimerkiksi vaikeiden päätösten tekemisessä pohdittaessa eri vaihtoehtojen herättämiä tuntemuksia, tai motivaation lisäämistä keskittymisen edistämiseksi.

Tunteiden ymmärtäminen koskee eri tunteiden välisiä yhteyksiä ja vaihteiluita. On olemassa säännönmukaisuuksia, kuten pelon jälkeen usein ilmenevä helpotuksen tunne, tai pettymyksen jälkeen esiintyvä viha tai suru. Tietoisuus näistä yhteyksistä voi auttaa omien toimien ennakoinnissa ja suunnittelussa.

Tunteiden säätely puolestaan tarkoittaa kykyä hallita omia tunteita. Siihen voi sisältyä esimerkiksi vihan tynnyttämistä, tai hetkellisen häpeän tunteen ohittamista selviytyäkseen esiintymistilanteesta. Tähän taitoon liittyy myös kyky vaikuttaa muiden tunteisiin, esimerkiksi kyky rauhoittaa ärtynyttä ihmistä.

2.2.1 Tunteiden havaitseminen

Ihmisille ja muille eläimille on kehittynyt kyky tehdä nopeita tulkintoja tunnetiloista hyödyntämällä ympäristöstä saatua informaatiota. Tunteiden tunnistami-

seen vaaditaan useiden eri tunnetilasta kertovien tietojen yhdistelemistä. Tunnetilaa voi tulkita ilmeistä, äänensävyä, käytöksestä, tai tilanteesta, jossa tulkinan kohde on. Useasti kun teemme tulkintoja vallitsevista tunnetiloista, yhdistelemme näitä eri tiedon muotoja ja teemme sen pohjalta arvion kohteen tunteesta (Spunt & Adolphs 2019).

Tunteen havaitsemiseksi yhdistämme tietoja, jotka liittyvät tunneperäisen tiedon havaitsemiseen (huomataan, että lapsi itkee), tiedon kategorisointiin (itkevään lapseen usein liittyy surun tunne) ja tunteen kausallisuuteen (huomataan maahan pudonnut jäätelötötterö). Spunt & Adolphs (2019) käsittävät tunteiden havaitsemisen olevan olennaisesti yhteydessä tunteiden ymmärtämiseen.

Tunteiden tunnistamista on tutkittu pitkään ja useat tutkimukset puoltavat, että ainakin osa tunteista on jokseenkin universaaleja kulttuuritaustasta huolimatta. Näiden tutkimusten perusteella ihmisellä on ainakin kuusi perustunnetta, jotka ovat tunnistettavissa: ilo, suru, viha, pelko, inho ja yllättyneisyys (Ekman 1984). Carton ja kumppanit (1999) osoittivat, että kyky tunnistaa tunteita on merkittävästi yhteydessä toimivien ihmissuhteiden ylläpitoon, sekä psyykkiseen hyvinvointiin. Mayerin ja Saloveyn (1997) mukaan on odotettavissa, että eri tunteiden osa alueet kehittyvät iän ja kokemuksen myötä, mutta eräässä tutkimuksessa havaittiin, että ihmisten kyky tunnistaa vihaa ja surua heikkenee ihmisen vanhetessa (Philips & Kump 2002). Ekmanin (1973) tutkimuksen mukaan tunteiden tunnistaminen ei ole kulttuurisidonnaista, mutta sen sijaan tunteiden ilmaiseminen saattaa vaihdella paljonkin kulttuurin mukaan.

2.2.2 Tunteiden hyödyntäminen

Tunteiden hyödyntämisellä tarkoitetaan sitä, kun yksilö käyttää tunteita jotenkin hyödykseen. Esimerkiksi tehdessään vaikeita valintoja ihminen saattaa järjen ohella tutkia valinnoista syntyviä tunteita. Ihminen voi säädellä tunteitaan tilanteen mukaan, sillä joissain tilanteissa tietynlaiset tunteet ovat eduksi ja toisissa puolestaan ne voidaan nähdä haitaksi. (Brackett & ym. 2006.)

Izardin ja kumppaneiden mukaan (2008) tunteiden hyödyntäminen erottuu tunteiden säätelystä ja tunneperäisestä käyttäytymisestä siten, että se pitää sisälleen myös tunteiden laukaisemat spontaanit sekä suunnitellut teot. Heidän mukaansa esimerkiksi voimakkaan tunnereaktion jälkeen tuen hakeminen läheisiltä vetäytymisen sijaan on osa tunteiden hyödyntämistä.

2.2.3 Tunteiden ymmärtäminen

Tunteiden ymmärtämisellä tarkoitetaan kykyä ymmärtää tunteiden välittämää viestintää ja tietoisuudesta eri tunteiden välisistä suhteista. Tunteiden ymmärtäminen auttaa erottamaan havaittujen tunteiden hienovaraisia eroavaisuuksia, kuten pelon ja arkuuden. (Salovey & Greval, 2005.)

Tunteiden ymmärtämistä voidaan pitää empatiakyvyn kulmakivenä. Kyky samastua toiseen antaa meille mahdollisuuden ymmärtää paremmin toisen käytöstä ja motiiveja (Batson & kump. 2007, Erle & Topolinski 2017). Israelashvilin ja kumppaneiden (2019) mukaan kyky asettua toisen asemaan ennustaa parempaa suoriutumista tehtävissä, jossa yritetään tunnistaa tunteita.

2.2.4 Tunteiden säätely

Tunteet ja tunnereaktiot voivat auttaa meitä toiminnassa, mutta kontekstista riippuen niistä voi olla myös haittaa. Tästä syystä tunteiden säätelytaidot ovat tärkeitä sellaisissa tilanteissa, joissa tunteiden ilmaiseminen ei ole yhteiskunnallisten tai sosiaalisten normien mukaan hyvien tapojen mukaista. Esimerkiksi koulumaailmassa opettajan on hyvä osata säädellä omaa tunnemaailmaansa ja olla purkamatta omia negatiivisia tunnetilojansa oppilaisiin.

Gross (2002) kirjoittaa artikkelissaan, että tunteet ovat "läpi aikojen kasaan-tunutta viisautta", tarkoittaen sitä, että tunteet antavat meille nopeita vastauksia tilanteisiin, jotka ovat toistuneet ihmisten elämässä läpi historian. Hän kuitenkin painottaa, että tärkeintä tunteissa on se, että meidän ei ole välttämätöntä toimia niiden ohjaamalla tavalla. Tunteiden säätelytaidoilla pystymme säätelemään omaa ja muiden käyttäytymistä tilanteissa, jotka virittävät tunteita. Gross ja

Thompson (2006) esittävät, että vaikka tunteiden ymmärtäminen, tunteiden havaitseminen ja hyödyntäminen, esitetään erillisiksi taidoiksi, heidän mukaansa nämä kaikki ovat olennaisesti liitoksissa tunteidensäätelyyn.

3 TUNNEÄLY OPETTAJAN TYÖSSÄ

Virtasen (2013) mukaan opettajat kokevat tunneälytaidot opettajantyön kannalta keskeisiksi. Tärkeimmiksi tunneälytaidoiksi koettiin empaattisuus, taito hallita konflikteja, itsekontrolli sekä ryhmä- ja yhteistyötaidot. (Virtanen, 2013).

Emotionaalinen itsetietoisuus nähtiin olevan yhteydessä opettajan omaan itsetuntemukseen. Hyvä itsetuntemus auttaa opettajaa tunnistamaan tilanteet, joissa hänen taitonsa riittää ja ne tilanteet, joissa hän tarvitsee apua. Itsetuntemus tukee opettajana kehittymistä antamalla paremmat valmiudet ottaa vastaan rakentavaa kritiikkiä (Virtanen, 2013).

Suttonin (2004) mukaan opettaja, joka osaa hallita omia tunteitaan, myös kokee tunteiden säätelytaitojen vaikuttavan opetuksen laatuun. Opettaja saattaa hillitä omia negatiivisia tunteitaan, mutta myös positiivisia tunteitaan säilyttääkseen hallinnan luokkatilanteissa. Käsitykset kasvatustieteiden ammattilaisuudesta ja siitä millainen opettaja saa olla, ohjaa opettajaa hillitsemään tunteitaan. Osa opettajista pitää tärkeänä sitä, että he saavat näyttää oppilaille "todellisen" puolen itsestään, jotta oppilaat eivät pidä heitä vain opetusta tuottavina robotteina. Opettaja pystyy, säätelämällä omia ja oppilaittensa tunteita, asettamaan luokkaan ilmapiirin, joka olisi mahdollisimman otollinen oppimistilanteelle. (Sutton, 2004.) Sutton (2005) toteaa, että opettajan tunteidensäätely ei siis tarkoita tunteiden pois kitkemistä opetustilanteesta, vaan tasapainon löytämistä eri tunteiden välille. Opettaja, joka onnistuu löytämään henkilökohtaista merkitystä työlleen, onnistuu usein myös välittämään paremmin positiivisia tunnetiloja oppimistilanteissa. Tällainen opettaja pystyy paremmin luomaan yhteyden oppilaisiin ja on valmiimpi keksimään luovia ratkaisuja työssään. (Sutton, 2005.)

On todettu, että tunteet ovat vahvasti yhteydessä oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin. Tästä syystä opettaja, joka osaa tunnistaa ja ymmärtää tunteiden merkityksen oppimiskokemuksissa, osaa myös hyödyntää niiden vaikutuksia oppimistilanteissa ja ennalta ehkäistä mahdollisia tunteiden tuomia haasteita luokkatilanteessa. (Perkrun, 2014.)

Hyvät tunnetaidot omaava opettaja pystyy säätelemään omia ja oppilaiden tunnetiloja, joka luo paremman oppimisympäristön oppimiselle. Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että stressaantuneiden oppilaiden oppimistulokset heikkenivät ja käytös muuttui puolusteleväksi ja huomiota hakevaksi. Vastaavasti havaittiin, että positiivisten tunnetilojen liittäminen oppimiskokemuksiin vahvistavat oppimista. (Fried, 2011.)

Tutkimus osoitti, että opettajien tunneälykoulutus paransi opettajien hyvinvointia ja työssä jaksamista. Tunneälykoulutuksella pystyttiin ehkäisemään loppuunpalamisen riskiä ja koulutus antoi opettajille työvälineitä käsittelemään tilanteita töissä. (Vesely-Maillefer, A.K., Saklofske, D.H., 2018.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkimuksessa tutkittiin opettajaopiskelijoiden tunneällyn kehittymistä ensimmäisen opintovuoden aikana. Tutkimustehtävänä oli tarkastella itsearvioon perustuvan SREIS-testin avulla arvioituja tunteiden havaitsemisen, ymmärtämisen, hyödyntämisen ja säätelyn taitoja, jotka ovat osa opiskelijoiden tunneälyä. Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat seuraavat:

1. Miten opintojensa alussa olevat luokanopettajaopiskelijat arvioivat tunneällynsä ja sen eri osa-alueiden tason?
2. Tapahtuuko luokanopettajaopiskelijoiden arvioimassa tunneällyn sekä tunneällyn osa-alueiden tasoissa muutosta ensimmäisen opiskeluvuoden syksyn ja kevään välisenä aikana?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä tutkimus tehtiin aineiston pohjalta, joka kerättiin osana SITE-hanketta (Opettajankoulutus ja osaamisen kehittymisen jatkumo opiskelijavalinnasta työelämään) varten. SITE-hankkeen tarkoitus on tutkia ensisijaisesti opettajakoulutuksen opiskelijavalintaa ja sen toimivuutta. Hankkeessa tutkittiin myös ennakko-opiskelijavalinnassa menestyminen menestymistä opintojen aikana, tai opetuksen laatua opintojen jälkeen työelämässä. Hanke pyrkii saamaan uutta tietoa kansallisesti uudistetusta opiskelijavalinnasta ja sen vaikutuksista. Hanketta varten kerätty aineisto pohjautuu valtakunnallisiin kasvatusalan opiskelijavalintojen aineistoihin ja tutkimuksessa kerättäviin seuranta-aineistoihin. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään tunneälyä tarkastelevaa seuranta-aineistoa, joka on kerätty luokanopettajaopiskelijoiden ensimmäisen lukuvuoden syksyllä ja keväällä. Hankkeen on suunniteltu kestävän 1.9.2021–31.8.2025.

5.1 Tutkimusaineisto

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin osana SITE-hanketta. Tutkimuksessa käytettävä aineisto on kerätty kyselytutkimuksella, jossa oli mukana useita kyselyitä, jotka mittasivat oppimisstrategioita (Inventory of Learning Styles; Vermunt, 1998), akateemisia pystyvyyssuskomuksia (IQ Learn Tool; Niemi et al., 2003) ja tunneälyä (SREIS). Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin tunneällyn itsearviointiin pohjautuvan SREIS-mittarin avulla saatua aineistoa.

Syksyllä 2021 aineiston keräykseen osallistui 76, ja keväällä 2022 72 luokanopettajaopiskelijaa. Yhteensä 63 ensimmäisen vuoden luokanopettajaopiskelijaa osallistui molempiin aineistonkeräyksiin, mistä muodostui tämän tutkimuksen tutkimusaineisto.

5.2 Tutkimusaineiston keruu

Tähän tutkimukseen kerätty aineisto on kerätty Mayerin ja Saloveyn kykypohjaisen MSCEIT-tunneälymittarin pohjalta kehitetyllä SREIS-tunneälymittarilla (Brackett & ym. 2006). SREIS-testissä koehenkilö pyrkii arvioimaan itsestään samoja tunneälyn taitoja, joita MCSEIT mittaa, joskin Brackettin ja kumppaneiden (2006) mukaan itsearvioon pohjautuvat tunneälytestit eivät juurikaan kerro tunneälyyn liittyvien taitojen yhteydestä kykyyn tulla toimeen sosiaalisissa tilanteissa. SREIS- testissä tutkittava arvioi omaa tunneälyänsä vastaamalla 19 väittämään. Kysymykset mittaavat tunneälyä kokonaisuudessaan, mutta kysymykset tarkemmin jakautuvat edellä mainittuihin neljään osa-alueeseen: tunteiden havaitseminen (4 väittämää), tunteiden hyödyntäminen (3), tunteiden ymmärtäminen (4) ja tunteiden säätely (8). Tunteiden säätely jakautui kahteen neljän kysymyksen osa-alueeseen, joista toisessa arvioitiin omien tunteiden säätelyä ja toisessa muiden tunteiden säätelyä. Väittämiä arvioitiin Likert-asteikolla (1 = "Ei pidä lainkaan paikkaansa", 2 = "Ei juurikaan pidä paikkaansa" 3 = "Siltä väliltä", 4 = "Pitää melko hyvin paikkansa", 5 = "Pitää erittäin hyvin paikkansa"). Matala pistemäärä tarkoittaa matalampaa tunneälyn tasoa. Korkea pistemäärä viittaa siihen, että kyselyyn vastanneella on hyvät tunneälytaidot tunteiden havaintokyvyn, tunteiden hyödyntämisen, tunteiden ymmärtämisen ja tunteiden säätelyn alueilla.

Aineistosta kerätystä datasta muodostettiin keskiarvomuuttujat molemmista mittapisteistä. Mittauspisteistä luotiin kokonaisuudessaan summamuuttujat, joissa laskettiin kaikkien 19 kysymyksen tulokset yhteen ja jaettiin kysymysten lukumäärällä. Lisäksi jokaiselle tunneälyn osa-alueelle luotiin omat summamuuttujat. Kysymyksien 2, 4, 12, 15 ja 16 arvoja tarkasteltiin käänteisesti, sillä näiden kysymysten asettelu oli käänteinen. Syksyn 2021 tunneälyn keskiarvosummamuuttuja, Cronbachin alfa, oli .741. Syksyllä mitatun tunneälyn osa-alueiden reliabiliteettikertoimet olivat seuraavat: tunteiden havainnoinnin Cronbachin alfa = .622, tunteiden hyödyntämisen Cronbachin alfa = .816, tunteiden ymmärtämisen Cronbachin alfa = .734 ja tunteiden hallinnan Cronbachin alfa = .747. Kevään 2022 tunneälyn Cronbachin alfa oli = .767. Keväällä mitattujen

tunneällyn osa-alueiden reliabiliteetikertoimet olivat tunteiden havainnoinnin Cronbachin alfa = .745, tunteiden hyödyntämisen Cronbachin alfa = .824, tunteiden ymmärtämisen Cronbachin alfa = .823 ja tunteiden hallinnan Cronbachin alfa = .726. Yleisesti hyväksyttäväksi reliabiliteetin raja-arvoksi katsotaan $> .70$ Cronbachin alfaa. Kaikki muut tutkittavat keskiarvosummamuuttujat ylittävät tämän reliabiliteettivaatimuksen, paitsi syksyllä 2022 laskettu tunteiden havainnoinnin keskiarvosummamuuttuja.

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksen ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä pyrittiin selvittämään kuinka luokanopettajaopiskelijat kokevat oman kokonaistunneällynä ja sen osa-alueiden tason opintojensa alkupuolella. Tätä asiaa selvitettiin tarkastelemalla luokanopettajaopiskelijoiden vastauksia SREIS-kyselyyn ja erityisesti osa-alueiden keskiarvoja ja keskihajontoja syksyllä 2021 ja keväällä 2022.

Tutkimuksen toisena tutkimuskysymyksenä selvitettiin, missä määrin opiskelijoiden arvioimassa tunneällyn tasossa tapahtuu tilastollisesti merkitsevää muutosta ensimmäisen opiskeluvuoden syksyn ja kevään välillä. Syksyn ja kevään kyselyistä saatujen SREIS-kyselyiden silmämääräisestä tarkastelusta havaittiin, että aineisto ei ollut normaalijakautunut. Tämän vuoksi aineistoa päätettiin tarkastelemaan epäparametrisellä Wilcoxonin merkittyjen järjestyslukujen testillä. Wilcoxonin merkittyjen järjestyslukujen testiä voidaan käyttää tilanteissa, joissa aineisto ei ole normaalijakautunut. Tässä tutkimuksessa Wilcoxonin testillä selvitettiin, onko tunneällyn kokonaispistemäärien sekä osa-alueiden keskiarvoissa tilastollisesti merkitsevää eroa syksyn 2021 ja kevään 2022 välillä.

5.4 Eettiset ratkaisut

Tutkittaville annettiin tiedote tutkimuksesta sekä tietosuojailmoitus molempien aineistonkeräysten yhteydessä. Aineistot kerättiin pääasiassa opintojen yhteydessä sähköisellä kyselylomakkeella, jonka yhteydessä opiskelijoilta pyydettiin

tutkimukseen suostumus. Tässä tutkimuksessa on käytetty aineistona vain sellaisia opiskelijoita, jotka ovat antaneet suostumuksen aineiston käyttöön tutkimuksessa ja yhdistämiseen muiden aineistonkeräysvaiheiden aineistoihin. Sähköisen kyselyn yhteydessä tutkittavilta pyydettiin suorina tunnisteina nimi ja henkilötunnus. Nämä poistettiin aineiston analyysivaiheessa. Aineisto analysoitiin pseudonymisoidulla aineistolla, jossa tutkittavilla on henkilökohtainen tunnistenumero, eikä yksittäistä opiskelijaa ole mahdollista tunnistaa.

Tutkimuksen toteuttamisvaiheessa syntynyt materiaali (tutkimuslomakkeet) on ehdottoman luottamuksellista, ja sitä säilytetään vain Jyväskylän yliopiston vahvasti suojatulla verkkoasemalla. Tutkimuksen materiaali hävitetään tutkimuksen päätyttyä. Tätä pro gradu tutkielmaa kirjoittaessa on noudatettu "Hyvän Tieteellisen Käytännön" määrittelemiä ohjeita.

6 TULOKSET

Tulosluvussa tarkastellaan opintojensa alkupuolella olevien luokanopettajaopiskelijoiden tunneälyä ensimmäisen opiskeluvuoden syksyllä, sekä myöhemmin saman lukuvuoden keväällä. Sen jälkeen tarkastellaan, missä määrin kuvatussa tunneälyssä tapahtuu muutosta mittauspisteiden välillä.

6.1 Luokanopettaja opiskelijoiden tunneälyn taso

Tutkimuksen ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä pyrittiin selvittämään, kuinka luokanopettajaopiskelijat arvioivat tunneällynsä ja sen osa-alueiden tason. Tätä asiaa selvitettiin tarkastelemalla luokanopettajaopiskelijoiden vastauksia SREIS-kyselyyn ja siitä saatuja tunnuslukuja. Keskiarvot ja keskihajonnat on esitelty taulukossa 1, tarkemmat vastaukset on esitelty liitteissä 2 ja 3.

Taulukko 1

SREIS-testistä saadut tunneällyn ja sen osa-alueiden keskiarvot ja keskihajonnat

Tunneällyn osa-alueet	Syksy 2021		Kevät 2022	
	ka	kh	ka	kh
Kokonaistunneäly	3.64	.48	3.69	.53
Tunteiden hyödyntäminen	3.30	.54	3.34	.54
Tunteiden havaitseminen	4.11	.68	4.16	.77
Tunteiden ymmärtäminen	3.64	.49	3.61	.51
Tunteiden säätely	3.64	.60	3.80	.62

N=63, Skaala 1-5: 1 = "Ei pidä lainkaan paikkansa", 2 = "Ei juurikaan pidä paikkansa" 3 = "Siltä väliltä" 4 = "Pitää melko hyvin paikkansa", 5 = "Pitää erittäin hyvin paikkansa".

Tulokset osoittivat, että ensimmäisen vuoden luokanopettajaopiskelijat arvioivat kaikki tunneällyn osa-alueet asteikon keskikohtaa korkeammiksi. Tunneällyn osa-alueista korkeimmaksi luokanopettajaopiskelijat arvioivat tunteiden havaitsemisen molemmilla mittauskerroilla, matalimmaksi tunteiden hyödyntämisen molemmilla mittauskerroilla.

6.2 Opettajaopiskelijoiden tunneällyn kehitys opintojen aikana

Toisena kysymyksenä selvitettiin, missä määrin luokanopettajaopiskelijoiden tunneällyn ja sen osa-alueiden tasoissa tapahtui muutosta ensimmäisen lukuvuoden syksyn ja kevään välillä. Muutosta tutkittiin Wilcoxonin merkittyjen järjestyslukujen testillä (taulukko 2.).

Taulukko 2

Wilcoxonin merkittyjen järjestyslukujen testin tulokset.

Tunneällyn osa-alueet	Z	r	p-arvo
Kokonaistunneäly	-.832	.07	.405
Tunteiden hyödyntäminen	-.600	.04	.549
Tunteiden havaitseminen	-.728	.06	.467
Tunteiden ymmärtäminen	-.408	.03	.683
Tunteiden säätely	-2.673	.20	.008

Wilcoxonin merkittyjen järjestyslukujen testi osoitti, että luokanopettajaopiskelijoiden tunneällyn kokonaispistemäärässä ei tapahtunut tilastollisesti merkitsevää muutosta syksyn ja kevään mittauspisteiden välillä. Myöskään tunneällyn osa-alueista tunteiden havaitsemisessa, tunteiden hyödyntämisessä, tai tunteiden ymmärtämisessä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää muutosta. Sen sijaan muutos tunneällyn osa-alueessa tunteiden säätely, oli tilastollisesti merkitsevä,

kun tilastollisen merkitsevyyden rajana pidettiin $p < .05$. Keväällä 2022 (ensimmäisen opintovuoden lopussa) mitattu tunteiden säätely osa-alueen keskiarvo oli korkeampi kuin syksyllä 2021 (opintojen alkaessa) mitattu tunteiden säätely. Efektikoon perusteella ($d = 0.26$) muutos oli voimakkuudeltaan vähäistä (Field, 2018).

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaiseksi opintojensa alkuvaiheessa olevat luokanopettajaopiskelijat kokivat oman tunneälynsä tason, sekä missä määrin siinä tapahtuu muutosta ensimmäisen opiskeluvuoden syksyn ja kevään välillä. Tulokset osoittivat, että pääsääntöisesti opiskelijat arvioivat sekä tunneälynsä tason kokonaisuutena että sen osa-alueet melko korkeiksi. Kaikkein korkeimmaksi opiskelijat arvioivat tunteiden havaitsemisen tason ensimmäisen opiskeluvuoden syksyllä ja saman lukuvuoden keväällä. Sekä tunneällyn kokonaisuutena että sen osa-alueet opiskelijat arvioivat asteikon keskitasoa korkeammiksi. Tunneällyn ja sen osa-alueiden ainoa tilastollisesti merkitsevä muutos oli tunteiden hallinnassa. Luokanopettajaopiskelijoiden tunteiden säätelytaidot kasvoivat ensimmäisen lukuvuoden syksyn ja kevään välisenä aikana.

Luokanopettajaopiskelijat arvioivat tunneälynsä tason kokonaisuudessaan melko korkeaksi. Taustalla voi olla se, että opettajaopiskelijat ovat sisäistäneet mielikuvan siitä, millainen on hyvä opettaja, ja he haluavat nähdä itsensä tässä valossa. Toisaalta luokanopettajaopiskelijoilla voi myös olla varsin hyvät itse-reflektiotaidot, jolloin tulos vastaisi todellisuutta. On myös mahdollista, että luokanopettajakoulutukseen hakeutuu herkästi ihmisiä, joilla on keskimääräistä korkeammat tunneällyn taidot. Tämän lisäksi opettajakoulutukseen hakeutuvien on läpäistävä soveltuvuuskoe, mikä myös vaikuttaa siihen että alalle valikoituu tunneällyltään vahvoja opiskelijoita. Tämä voisi selittää tässä tutkimuksessa saatua tulosta, jonka mukaan luokanopettajaopiskelijat arvioivat oman tunneälynsä tason melko korkeaksi. On mahdollista, että opiskelijoiden hyvät taidot tunteiden havaitsemisessa on yksi syy alalle hakeutumiseen ja tämä näkyy myös tässä tutkimuksessa korkeana tunteiden havaitsemisen tason arviona.

Opiskelijoiden tunteiden säätelytaitojen kasvua voidaan pitää luontevana kehityssuuntana ensimmäisen vuoden opintojen päätyttyä, sillä kuten Mayer ja Saloveykin (1997) totesivat, on odotettavissa, että eri tunneällyn osa-alueet kehittyvät iän ja kokemuksen myötä. Ensimmäisen vuoden luokanopettajaopinnot voivat olla opiskelijoille itsereflektion ja oman käyttäytymisen tarkastelun aikaa,

mikä voisi heijastua myös huomion kiinnittämiseen omien ja toisten tunteiden säätelytaitoihin. On myös mahdollista, että näitä taitoja on harjoiteltu osana ensimmäisen vuoden luokanopettajaopintoja. Tunteiden säätelytaidot on mahdollisesti enemmän keskiössä opinnoissa muihin osa-alueisiin verrattuna, sillä omiin ja muiden tunteisiin vaikuttaminen on oleellinen ja opettajienkin tärkeäksi kokema osa työtä. On mahdollista, että muutkin tunneällyn osa-alueet kehittyvät opintojen aikana, mutta muutos niissä voi olla hitaampaa.

Tässä tutkimuksessa käytettiin epäparametristä analyysimenetelmää, sillä tutkimusaineisto ei ollut normaalisti jakautunut. Tutkittavien joukko oli verrattain pieni, ja mittausajankohtien välinen aika melko lyhyt. Tutkimuksen luotettavuutta olisi lisännyt suurempi tutkimusjoukko ja mittauspisteiden ajankohtien välinen pidempi aikaväli. Myös tunteiden havainnoinnin osa-alueen Cronbachin alpha jäi hieman alle suositellun raja-arvon, joten tunteiden havainnoinnin taso ja siinä mitattu muutos ei välttämättä ollut luotettava. SREIS-testiä kohtaan on myös esitetty kritiikkiä, sillä sen ja tunneälyä mittaavan MSCEIT-testin välillä ei ole vahvaa korrelaatiota. Voidaan siis todeta, että testit mittaavat mahdollisesti eri asioita tunneälystä. Tämä on myös tuotu esille aiemmissa tutkimuksissa, jossa on todettu, että ihmiset ovat huonoja arvioimaan omia mentaalisia kykyjään ja sitä, kuinka he pärjäävät testeissä, jotka mittaavat heidän kykyjään (mm. Dunning ja kump., 2003). Näin ollen saattaa olla, että SREIS-testi ei anna niin kattavaa kuvaa tunneällyn tasosta kuin sitä laajempi MSCEIT-testi.

Luokanopettajaopiskelijoiden tunneällyn taitojen kehittymisestä opintojen alkuvaiheessa ei ole ennen tehty tutkimusta. Tämä tutkimus vastaa kysymykseen siitä, missä määrin tunneälyssä tapahtuu muutosta opintojen alkuvaiheessa. Olisi hyvä tehdä jatkotutkimusta siitä, missä määrin muut tunneällyn osa-alueet kehittyvät luokanopettajaopintojen aikana. Olisi myös hyödyllistä tehdä mittauksia siitä, millaista mahdollista muutosta tunneälytaidoissa tapahtuu ensimmäisen ja viimeisen opiskeluvuoden välillä. Jatkotutkimusta olisi tarpeellista tehdä myös siitä, missä määrin eri alojen välillä tapahtuu kehitystä kyseisissä taidoissa.

LÄHTEET

- Batson, C. D., Eklund, J. H., Chermok, V. L., Hoyt, J. L., & Ortiz, B. G. (2007). An additional antecedent of empathic concern: Valuing the welfare of the person in need. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(1), 65–74.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.1.65>
- Bharwaney, G., Bar-On, R., & MacKinlay, A. (2011). EQ and the bottom line: Emotional intelligence increases individual occupational performance, leadership and organisational productivity. *Ei World Limited*, 1-35.
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., Shiffman, S., Lerner, N., & Salovey, P. (2006). Relating emotional abilities to social functioning: A comparison of self report and performance measures of emotional intelligence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 780–795.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.4.780>
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., & Salovey, P. (2011). Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 88–103.
<https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00334.x>
- Carton, J.S., Kessler, E.A. & Pape, C.L. Nonverbal Decoding Skills and Relationship Well-Being in Adults. *Journal of Nonverbal Behavior* 23, 91–100 (1999). <https://doi.org/10.1023/A:1021339410262>
- Ekman, P. (1973). Cross-cultural studies of facial expression. Darwin and facial expression: A century of research in review, 169222(1).
- Ekman, P. (1984). Expression and the nature of emotion. *Approaches to emotion*, 3(19), 344.
- Erle, T. M., & Topolinski, S. (2017). The grounded nature of psychological perspective-taking. *Journal of personality and social psychology*, 112(5), 683.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics*. 5th ed. London: Sage

- Fried, L. (2011). Teaching teachers about emotion regulation in the classroom. *Australian Journal of Teacher Education*; v.36 n.3 p.117-127; 2011, 36(3), 117–127. <https://search.informit.org/doi/10.3316/aeipt.187206>
- Goleman, D., & Kankaanpää, J. (2012). *Tunneäly työelämässä*. Otava.
- Gross, J.J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive and social consequences. *Psychophysiology*, 39, 281-291.
- Gross, J.J., & Thompson, R.A. (2006). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J.J. Gross (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation*. New York: Guildford Press
- Grubb, W. L., III, & McDaniel, M. A. (2007). The fakability of Bar-On's Emotional Quotient Inventory Short Form: Catch me if you can. *Human Performance*, 20, 43-59.
- Izard, C., Stark, K., Trentacosta, C., & Schultz, D. (2008). Beyond emotion regulation: Emotion utilization and adaptive functioning. *Child development perspectives*, 2(3), 156-163.
- Kanesan, P., & Fauzan, N. (2019). Models of emotional intelligence: A review. *e-Bangi*, 16, 1-9.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., Salovey, P., Sitarenios, G. (2003). Measuring emotional intelligence with the MSCEIT V2.0. *Emotion*, 3(1), 97-105.
- Mayer, J. D., Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence. *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* 3, 31.
- Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R. (2000). Models of emotional intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of Intelligence* (pp. 396-420). Cambridge: Cambridge University Press.
- Niemi, H., Nevgi, A, & Virtanen, P. (2003). Towards self-regulation in web-based learning. *Journal of Educational Media*, 28(1), 49-71.
<https://doi.org/10.1080/1358165032000156437>
- Israelashvili, J., Sauter, D., & Fischer, A. (2019). How well can we assess our ability to understand others' feelings? Beliefs about taking others' perspectives and actual understanding of others' emotions. *Frontiers in Psychology*, 10, 2475.

- Pekrun, R. (2014). Emotions and learning (Vol. 24). *International Academy of Education (IAE)*
- Petrides, K. V., Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal Of Personality* 15(6), 425-448. <https://doi.org/10.1002/per.416>
- Petrides, K.V. (2009). Psychometric Properties of the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). In: Parker, J., Saklofske, D., Stough, C. (eds) *Assessing Emotional Intelligence. The Springer Series on Human Exceptionality*. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-0-387-88370-0_5
- Phillips, L. H., MacLean, R. D., & Allen, R. (2002). Age and the understanding of emotions: Neuropsychological and sociocognitive perspectives. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 57(6), P526-P530.
- Salovey, P., & Grewal, D. (2005). The science of emotional intelligence. *Current directions in psychological science*, 14(6), 281-285.
- Spielberger, C.(Ed.) [2004]. *Encyclopedia of Applied Psychology*. San Diego, CA: Academic Press.
- Spunt, R. P., & Adolphs, R. (2019). The neuroscience of understanding the emotions of others. *Neuroscience letters*, 693, 44-48.
- Sutton, R.E. Emotional regulation goals and strategies of teachers. *Soc Psychol Educ* 7, 379-398 (2004). <https://doi.org/10.1007/s11218-004-4229-y>
- Sutton, R. E. (2005). Teachers' Emotions and Classroom Effectiveness: Implications from Recent Research. *The Clearing House*, 78(5), 229-234.
- Tett, R. P., Fox, K. E., & Wang, A. (2005). Development and validation of a self-report measure of emotional intelligence as a multidimensional trait domain. *Personality and Social Psychology B*
- Vermunt, J. D. (1998). The regulation of constructive learning processes. *British Journal of Educational Psychology*, 68, 149-171. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8279.1998.tb01281.x>

- Vesely-Maillefer, A.K., Saklofske, D.H. (2018). Emotional Intelligence and the Next Generation of Teachers. In: Keefer, K., Parker, J., Saklofske, D. (eds) Emotional Intelligence in Education. *The Springer Series on Human Exceptionality*. Springer, Cham.
- Virtanen, M. (2013). Opettajan emotionaalinen kompetenssi. Tutkimus luokanopettajien ja luokanopettajaksi opiskelevien tunneälytaidoista ja niiden tärkeydestä.

LIITTEET

LIITE 1

SREIS

1. Katsomalla ihmisten kasvonilmeitä tunnistan heidän kokemansa tunteen.
2. Olen rationaalinen, järkeen nojaava ihminen ja vain harvoin - tai en koskaan - nojaan tunteisiin päätöksiä tehdessäni.
3. Minulla on rikas sanasto tunteiden kuvaamiseen.
4. Minulla on haasteita vihan tunteiden käsittelyssä.
5. Kun joku tuntemani henkilö on huonolla tuulella, osaan auttaa häntä rauhoittumaan ja nopeasti tuntemaan olonsa paremmaksi.
6. Minä tiedostan ihmisten vuorovaikutuksessaan ilmaisemia ei-kielellisiä viestejä.
7. Kun teen päätöksiä kuuntelen tunteitani tunnistaakseni tuntuuko päätös oikealta.
8. Kykenisin helposti tuottamaan paljon synonyymejä tunnesanoille kuten onnellisuus ja surullisuus.
9. Kykenen käsittelemään stressaavia tilanteita liikaa hermostumatta.
10. Tunnen strategioita, joiden avulla voin vaikuttaa toisten tunnetiloihin tai parantaa niitä.
11. Osaan tunnistaa milloin henkilö valehtelee minulle katsomalla hänen kasvonilmeitään.
12. Olen rationaalinen, järkeen nojaava ihminen, enkä koe mieluisaksi nojata tunteisiin päätöksenteossa.
13. Minulla on sanastoa kuvaamaan kuinka useimmat tunteet kehittyvät yksinkertaisemmista monimutkaisempiin.

14. Olen kyvykäs käsittelemään hankalimpiakin ongelmia.
15. En ole kovin hyvä auttamaan toisia tuntemaan oloaan paremmaksi silloin kun he ovat alamaissa tai vihaisia.
16. Minun pikaiset tulkintani siitä miltä ihmisistä tuntuu ovat yleensä väärä.
17. Minun tunnesanastoni on todennäköisempi parempi kuin useimpien muiden henkilöiden tunnesanasto.
18. Tiedän miten voin pysytellä rauhallisena vaikeissa tai stressaavissa tilanteissa.
19. Olen sellainen ihminen, jonka luo toiset tulevat, kun tarvitsevat apua vaikeaan tilanteeseen.

LIITE 2.*Opettajaopiskelijoiden SREIS-tulokset Syksy 2021*

	Ei pidä paikkaansa		Ei juurikaan pidä paikkaansa		Jotain siltä väliltä		Pitää jokseenkin paikkansa		Pitää paikkaansa	Yhteensä		ka	kh
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n		
1. Katsomalla ihmisten kasvonilmeitä tunnistan heidän kokemansa tunteen.	0	0	1	1.6	3	4.7	36	56.3	24	37.5	64	4.30	.634
2. Olen rationaalinen, järkeen nojaava ihminen ja vain harvoin - tai en koskaan - nojaan tunteisiin päätöksiä tehdessäni.	10	15.6	24	37.5	17	26.6	10	15.6	3	37.5	64	2.56	1.082
3. Minulla on rikas sanasto tunteideni kuvaamiseen.	0	0	4	26.6	17	26.6	31	48.4	12	18.8	64	3.80	.820
4. Minulla on haasteita vihan tunteideni käsittelyssä.	23	35.9	24	37.5	10	15.6	5	7.8	5	3.1	64	2.05	1.061
5. Kun joku tuntemani henkilö on huonolla tuulella, osaan auttaa häntä rauhoittumaan ja nopeasti tuntemaan olonsa paremmaksi.	1	1.6	4	6.3	18	28.1	31	48.4	10	15.6	64	3.70	.067
6. Minä tiedostan ihmisten vuorovaikutuksessaan ilmaisemia ei-kielellisiä viestejä.	0	0	0	0	4	6.3	38	59.4	22	34.4	64	4.28	.576
7. Kun teen päätöksiä kuuntelen tunteitani tunnistakseni tuntuuko päätös oikealta.	0	0	4	6.3	8	12.5	25	39.1	27	42.2	64	4.17	.883
8. Kykenisin helposti tuottamaan paljon synonyymejä tunnesanoille kuten onnellisuus ja surullisuus.	0	0	9	14.1	16	25.0	24	37.5	15	23.4	64	3.70	.987
9. Kykenen käsittelemään stressaavia tilanteita liikaa hermostumatta.	2	3.1	15	23.4	24	37.5	17	26.6	6	9.4	64	3.16	.996
10. Tunnen strategioita, joiden avulla voin vaikuttaa toisten tunnetiloihin tai parantaa niitä.	1	1.6	1	1.6	20	31.3	35	54.7	7	10.9	64	3.72	.745
11. Osaan tunnistaa milloin henkilö valehtelee minulle katsomalla hänen kasvonilmeitään.	1	1.6	7	10.9	24	37.5	24	37.5	8	12.5	64	3.48	.908
12. Olen rationaalinen, järkeen nojaava ihminen, enkä koe mieluisaksi nojata tunteisiin päätöksenteossa.	14	21.9	23	25.9	18	28.1	5	7.8	4	6.3	64	2.41	1.109

	Ei pidä paikkaansa		Ei juurikaan pidä paikkaansa		Jotain siltä väliltä		Pitää jokseenkin paikkansa		Pitää paikkaansa	Yhteensä		ka	kh
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n		
13. Minulla on sanastoa kuvaamaan kuinka useimmat tunteet kehittyvät yksinkertaisemmista monimutkaisempiin.	2	3.1	11	17.2	19	29.7	27	42.2	5	7.8	64	3.34	.963
14. Olen kyvykäs käsittelemään hankalimpiakin ongelmia.	1	1.6	4	6.3	18	28.1	38	59.4	3	4.7	64	3.59	.750
15. En ole kovin hyvä auttamaan toisia tuntemaan oloaan paremmaksi silloin kun he ovat alamaissa tai vihaisia.	16	25.0	36	56.3	5	7.8	5	7.8	2	3.1	64	2.08	.965
16. Minun pikaiset tulkintani siitä miltä ihmisistä tuntuu ovat yleensä väärä.	14	21.9	41	64.1	8	12.5	1	1.6	0	0	64	1.94	.639
17. Minun tunnesanastoni on todennäköisempi parempi kuin useimpien muiden henkilöiden tunnesanasto.	1	1.6	12	18.8	36	56.3	11	17.2	4	6.3	64	3.08	.822
18. Tiedän miten voin pysytellä rauhallisena vaikeissa tai stressaavissa tilanteissa.	1	1.6	8	12.5	17	26.6	31	48.4	7	10.9	64	3.55	.907
19. Olen sellainen ihminen, jonka luo toiset tulevat, kun tarvitsevat apua vaikeaan tilanteeseen.	0	0	5	7.8	18	28.1	25	39.1	16	25	64	3.81	.906

LIITE 3.

Opettajaopiskelijoiden SREIS-tulokset Kevät 2022

	Ei pidä paik- kaansa		Ei juurikaan pidä paik- kaansa		Jotain siltä väliltä		Pitää jokseen- kin paikkansa		Pitää paik- kaansa	Yhteensä		ka	kh
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n		
1. Katsomalla ihmisten kasvonilmeitä tunnistan heidän kokemansa tunteen.	0	0	0	0	5	7.8	41	64.1	18	28.1	64	4.20	0.568
2. Olen rationaalinen, järkeen nojaava ihminen ja vain harvoin - tai en koskaan - nojaan tunteisiin päätöksiä tehdessäni.	8	12.5	31	48.4	20	31.3	3	4.7	2	3.1	64	2.38	0.882
3. Minulla on rikas sanasto tunteideni kuvaamiseen.	0	0	3	4.7	15	23.4	33	51.6	13	20.3	64	3.88	0.787
4. Minulla on haasteita vihan tunteideni käsittelyssä.	15	23.4	34	53.1	11	17.2	3	4.7	1	1.6	64	2.08	0.860
5. Kun joku tuntemani henkilö on huonolla tuulella, osaan auttaa häntä rauhoittumaan ja nopeasti tuntemaan olonsa paremmaksi.	0	0	4	6.3	17	26.6	33	51.6	10	15.6	64	3.77	0.792
6. Minä tiedostan ihmisten vuorovaikutuksessaan ilmaisemia ei-kielellisiä viestejä.	0	0	0	0	4	6.3	38	59.4	22	34.4	64	4.28	0.576
7. Kun teen päätöksiä kuuntelen tunteitani tunnistakseni tuntuuko päätös oikealta.	0	0	1	1.6	5	7.8	35	54.7	23	35.9	64	4.25	0.667
8. Kykenisin helposti tuottamaan paljon synonyymejä tunnesanoille kuten onnellisuus ja surullisuus.	1	1.6	10	15.6	14	21.9	27	42.2	12	18.8	64	3.61	1.018
9. Kykenen käsittelemään stressaavia tilanteita liikaa hermostumatta.	4	6.3	20	31.3	17	26.6	17	26.6	6	9.4	64	3.02	1.105
10. Tunnen strategioita, joiden avulla voin vaikuttaa toisten tunnetiloihin tai parantaa niitä.	1	1.6	8	12.5	18	28.1	33	51.6	4	6.3	64	3.48	0.854
11. Osaan tunnistaa milloin henkilö valehtelee minulle katsomalla hänen kasvonilmeitään.	0	0	11	17.2	20	31.3	27	42.2	6	9.4	64	3.44	0.889
12. Olen rationaalinen, järkeen nojaava ihminen, enkä koe mieluisaksi nojata tunteisiin päätöksenteossa.	14	21.9	29	45.3	17	26.6	2	3.1	2	3.1	64	2.20	0.929

	Ei pidä paikkaansa		Ei juurikaan pidä paikkaansa		Jotain siltä väliltä		Pitää jokseenkin paikkansa		Pitää paikkaansa	Yhteensä		ka	kh
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n		
13. Minulla on sanastoa kuvaamaan kuinka useimmat tunteet kehittyvät yksinkertaisemmista monimutkaisempiin.	0	0	7	10.9	24	37.5	33	51.6	0	0	64	3.41	0.684
14. Olen kyvykäs käsittelemään hankalimpiakin ongelmia.	0	0	4	6.3	19	29.7	37	57.8	4	6.3	64	3.64	0.698
15. En ole kovin hyvä auttamaan toisia tuntemaan oloaan paremmaksi silloin kun he ovat alamaissa tai vihaisia.	16	25.0	37	57.8	6	9.4	4	6.3	1	1.6	64	2.02	0.864
16. Minun pikaiset tulkintani siitä miltä ihmisistä tuntuu ovat yleensä väärä.	13	20.3	44	68.8	7	10.9	0	0	0	0	64	1.91	0.555
17. Minun tunnesanastoni on todennäköisempi parempi kuin useimpien muiden henkilöiden tunnesanasto.	3	4.7	13	20.3	32	50.0	16	25.0	0	0	64	2.95	0.805
18. Tiedän miten voin pysytellä rauhallisena vaikeissa tai stressaavissa tilanteissa.	3	4.7	6	9.4	17	26.6	32	50.0	6	9.4	64	3.50	0.959
19. Olen sellainen ihminen, jonka luo toiset tulevat, kun tarvitsevat apua vaikeaan tilanteeseen.	1	1.6	5	7.8	19	29.7	25	39.1	14	21.9	64	3.72	0.951